

NIEUWE GASVONDSTEN IN NOORD-NEDERLAND?

Jan Abrahamse

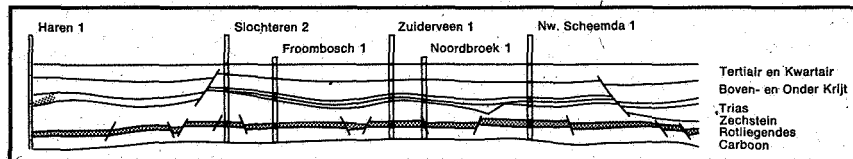
In de pers is eind november/begin december van verleden jaar melding gemaakt van mogelijke nieuwe en grote gasvoorraden in Groningen en Friesland.

Dit bericht vindt zijn oorsprong bij de Waddenvereniging, die over beide mogelijke voorkomens getipt werd uit betrouwbare bronnen. Deze bronnen kunnen verder niet genoemd worden.

Het zou in de eerste instantie gaan om een boring op zeer grote diepte onder het Slochterenveld in een bestaande lokatie. Hier zou op 17/18 september 1978 gas zijn aangetroffen onder een druk van 600 atmosfeer. De boring zou zijn uitgevoerd door de Shell in een NAM-koncessie en de Halliburton Oil Well Cementing Company uit Emmer-Compasuum zou deze boring begeleid hebben en mogelijk met beton hebben afgesloten. met beton hebben afgesloten.

Een tweede melding werd bij de Waddenvereniging gemeld over een vondst bij Eernewoude. Deze laatste is wellicht minder verwonderlijk omdat in Friesland en ook in west en midden Drente meerdere (kleinere) velden zijn aangeboord.

De instanties die over de gegevens beschikken zijn NAM, Petroland, Shell, Gasunie, Rijks Geologische Dienst, Dienst van Mijnwezen (Mijninspektie) en het Ministerie van Economische Zaken. Van deze instanties hebben de Rijks Geologische Dienst en Dienst van Mijnwezen geheimhoudingsplicht. De andere instanties ontkennen of delen mede van niets te weten. Vooral de NAM ontkent categorisch, maar ja deze instantie staat nu niet altijd te dringen als het gaat om nieuwe vondsten aan te kondigen. Ze ontkennen zelfs tegen beter weten in, althans in het verleden. Een Belgische senator moest de grote gasvondsten in de vijftiger jaren uit de doeken doen en naar magnesium had de NAM ook nooit geboord, maar ja daar

Vereenvoudigd dwarsprofiel van de Zuidkant van het Groninger gasveld.

waren achteraf 'verklaringen' voor. De NAM ontkent zelfs diepe boringen uitgevoerd te hebben, behalve bij Tjuchem tot 6010,5 m in 1972 onder het Slochterenveld, Winterswijk in februari 1978 tot 5010 m en in het Brouwershavense gat eveneens in 1978.

Bij de laatste twee is zelfs door de Garboonformatie geboord tot in het daaronderliggende Devoon.

De boring in het Groningse Tjuchem is geëindigd in de kolenkalklagen van het Carboon. Deze boring is uitgevoerd in opdracht van de NAM door de Brigitta-Elwerath Betriebschaft (BEB) onder de leiding van Oberbohrmeister Rommel. Deze boring heeft echter geen gas opgeleverd.

Het Slochterenveld

De ontdekking van aardgas bij Slochteren in 1959 heeft zoals bekend een nogal zeer belangrijke rol gespeeld in de gehele Nederlandse economie. De meeste gasvoorraden worden aangetroffen in een afzetting uit de beginperiode van het Perm: het Rotliegendes. Dit Rotliegendes is ontstaan uit een zandwoestijn die zo'n 250 miljoen jaar geleden werd gevormd en een groot deel van Noord-Europa en de huidige Noordzee bedekt. Het Rotliegendes is gelegen boven het Carboon (zie dwarsprofiel). Het gas is echter wel afkomstig uit het Carboon.

Het is de geoloog R.J.H. Patijn geweest die tot de konklusie kwam, dat op allerlei

gronden, met name het methaangehalte van het Groningse gas uit de Carboonformatie afkomstig moet zijn. Dit is later door andere onderzoeken bevestigd. Tijdens een later stadium van de inkoling van de kolenlagen in het Carboon zouden door deze 'na-inkoling' grote hoeveelheden methaan zijn vrijgekomen, die zich verplaatst hebben van de hoger liggende zandsteen van het Rotliegendes.

Het dikke pakket zoutlagen boven het Rotliegendes heeft voorkomen dat het aardgas nog verder naar boven is verplaatst. Het Rotliegendes ligt gemiddeld op 3000 meter. De druk van het gas bedraagt plm. 360 atmosfeer. Deze druk wordt de hydrostatische druk genoemd en bedraagt bij iedere 10 m 1 atmosfeer, dus bij 3000 m bedraagt de druk 300 atmosfeer.

Een druk van 600 atmosfeer zou dus wijzen op een gasvondst op grote diepte, gelegen onder het Slochterenveld.

De ontkenningen van de NAM dat er zelfs op grote diepten is geboord, is wellicht formeel juist omdat de NAM niet boort maar Shell, BEB, Deutag etc.

Niettemin is er wel diepgeboord volgens opgave van de NAM, oa. bij de volgende plaatsen; die overigens alle buiten het Slochteren liggen: (zie tabel)

Tevens hebben allerlei provinciale ambtenaren toegegeven dat er ook onder het Slochterenveld tot in het Carboon is geboord. Ook seismisch onderzoek wordt uitgevoerd om de diepere ondergrond te verkennen.

Voorts heeft de NAM een aanvraag ingediend om te boren onder het Slochteren-

lokatie	diepte	datum	bijzonderheden
Vlagentwedde	4000 m	dec 77	op grote diepte zijn gasvoerende lagen aangetroffen de Carboonrandjes bleken waterhoudend geboord in het Carboon
Oldorp	3539 m	mei 77	
Sleen	4500 m	dec 76	
Valthermond	4200 m	mrt 77	
Emmen	4332 m	feb 77	
Gasselternijveen (nieuwe boring)		nov 78	
Emmer-Compascuum	4300 m	okt 78	
Oosterhesselen	3422 m	feb 78	
Norg	3224 m	feb 78	

veld en wel bij Heiligerlee, tussen de spoorlijn, de Eerste Garstelaan en de Lage-laan. Deze boring moet ook dienen voor onderzoek in het Carboon. Deze aanvraag was in december '78 nog volop in vooroverleg.

In de Nammogram van april 1978 wordt melding gemaakt dat Deutag, een Duitse boormaatschappij die voor de NAM werkt, een nieuwe installatie heeft aangeschaft, die geschikt is voor het boren tot 6000 m diepte. Deze is ingezet bij Emmer-Compascuum en daarna bij Ter Apel.

Elke boring moet gemeld worden bij de provinciale planologische commissie, die een en ander beoordeelt op om. landschappelijke

aspecten en geluidshinder. Echter worden (boor)activiteiten op bestaande lokaties niet gemeld.

In een radio-interview heeft Prof. Verbeke, oud-hoogleraar ekonomie aan de universiteit van Amsterdam en met duidelijke NAM-relaties, toegegeven dat de NAM grote gasvoorraden heeft aangeboord op grotere diepte. Volgens Verbeke zou de NAM die echter achterhouden uit prijs-politieke overwegingen of uit overwegingen die de LNG-terminal in de Eemshaven nadelig zouden kunnen beïnvloeden.

De vraag of het verstandig is van de Waddenvereniging om te komen met deze

gegevens in de pers, voor radio en TV kan bevestigd worden beantwoord. Immers niet alleen de levensgevaarlijke LNG-terminal speelt een rol, maar ook de totaal overbodige gaswinningen op Ameland en bij Griend en Terschelling. Ook de booractiviteiten in het kader van het onderzoek naar opslag van atoomafval in de zoutkoepels in Groningen en Drente kunnen bij eventuele grote gasvondsten achterwege blijven. Dit kan trouwens ook achterwege blijven zonder grote gasvoorkomens.

Het argument wat oa. Elsevier van 9 dec. '78 aanhaalt dat de Waddenvereniging belanghebbend is **slaat nergens op**.

In een drietal artikelen in het Nieuwsblad van het Noorden over deze eventuele gasvondst, zijn alle mogelijkheden ook opgehouden. Op een vraag aan minister van Aardenne of hij zijn jaarsalaris zou verwerpen als er geen tweede gasbel is, zegt hij: *'Mijn jaarsalaris verwerd ik niet . . . . Je hebt natuurlijk altijd de kans dat ie er wel zou zijn, maar ik heb er geen enkele aanwijzing voor'*. ■

Een nieuwe gasvondst onder het Slochterveld?

